

18 december 2018
Documentnummer: 2018-086.229, ECP
Dossiënummer : K13415

Nummer 59/2018

Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over de evaluatie van het Investeringsfonds Groningen en haar voornemen het fondsvermogen tijdelijk met € 20 miljoen uit te breiden.

1. Samenvatting

In onze voordracht 62/2014 van 4 november 2014 betreffende ons voornemen tot het oprichten van het revolverende Investeringsfonds Groningen (hierna: IFG), hebben wij gemeld dat elke vier jaar het fonds geëvalueerd wordt, te beginnen in 2019. Naast de evaluatie willen wij hierbij ook ons voornemen om het fondsvermogen tijdelijk uit te breiden met € 20 miljoen ter instemming aan uw Staten voorleggen.

2. Doel en wettelijke grondslag

Zoals gemeld in onze voordracht 62/2014 van 4 november 2014 hebben uw Staten een kaderstellende en controlerende taak bij de uitvoering van provinciaal beleid. Toegepast op IFG betekent dit dat wij u over de voortgang informeren binnen de reguliere P&C-cyclus. Daarnaast hebben wij afgesproken dat elke vier jaar het fonds geëvalueerd wordt, te beginnen in 2019. Hierbij wordt getoetst of en in welke mate het fonds voldoet aan de gestelde doelstellingen en randvoorwaarden. Als blijkt dat niet voldaan is aan de gestelde normen kan door uw Staten worden besloten tot bijstelling, mogelijke beëindiging of uitfasering van de (deel)fondsen. De evaluatie is ook het moment om eventuele gewijzigde maatschappelijke inzichten te betrekken bij de opdracht aan het fonds of bij een besluit tot beëindiging.

3. Procesbeschrijving en planning

Zoals uit de evaluatie blijkt (zie '6. Nadere toelichting') heeft IFG-rekening houdend met de (toekomstige) kosten van het fondsbeheer- nagenoeg het gehele ter beschikking gestelde fondsvermogen van € 40 miljoen gecommiteerd. Om ook te kunnen participeren op toekomstige kansen en concrete leads heeft de directie van IFG ons gevraagd het fondsvermogen tijdelijk een extra kapitaalimpuls te geven van € 20 miljoen. Afhankelijk van het te behalen rendement is het de verwachting dat deze extra € 20 miljoen uiterlijk in het derde kwartaal van 2027 in zijn geheel aan ons is terugbetaald.

4. Begroting

De extra kapitaalimpuls van € 20 miljoen wordt beschikbaar gesteld uit ons tijdelijk overschot aan liquide middelen. Omdat ook nu sprake is van een risico dat mogelijk een deel van deze middelen niet terugbetaald kunnen worden, stellen wij op basis van het voorzichtigheidsprincipe voor tijdelijk maximaal € 4 miljoen aanvullend toe te voegen aan onze Algemene Reserve, onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit (20% van € 20 miljoen).

Omdat de committeringen vanuit deze extra € 20 miljoen geen gelijke trend houden met de extra agiostortingen (dit is de wijze waarop wij middelen overmaken aan IFG), stellen wij voor -net als bij de initiële € 40 miljoen fondsvermogen- gedurende een periode van 7 jaar te 'sparen' tot het maximum van € 4 miljoen bereikt is. Uitgangspunt hierbij is wel dat als de middelen niet of niet volledig aangewend (hoeven te) worden voor de risicoafdekking deze middelen terugvloeien naar het krediet Provinciale Meefinanciering.

Deze € 4 miljoen wordt gedekt uit de in de begrotingen 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 en 2025 voor het programma Economie beschikbare middelen, krediet Provinciale Meefinanciering. Vanuit dit beleidskrediet wordt 5 jaar lang jaarlijks € 500.000 (2019 t/m 2023) en 2 jaar lang jaarlijks

€ 750.000 (2024 en 2025) gestort in de Algemene Reserve, onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit.

De aanpassing van de begrotingen 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 en 2025 is uitgewerkt in de bijgevoegde begrotingswijziging.

5. Inspraak/participatie

Niet van toepassing.

6. Nadere toelichting

6.1 Evaluatie

Zoals hierboven gememoreerd, is bij de oprichting van IFG voorzien in een evaluatie iedere vier jaar, te beginnen in 2019. Sinds medio 2015 is IFG operationeel, een evaluatie rond medio 2019 zou om die reden voor de hand liggen. Echter door het succes tot nu toe van IFG en de kansen die zich aandienen, willen wij uw Staten nu al een eerste evaluatie aanbieden.

6.1.1 Doelstellingen: wat willen wij bereiken met IFG?

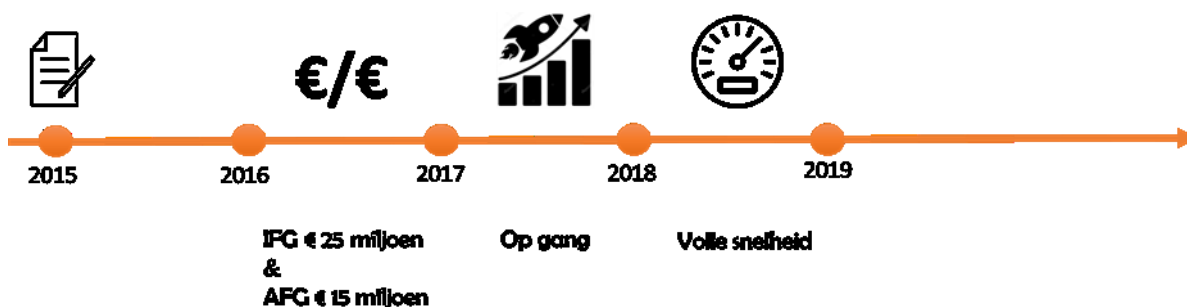
De concrete doelstellingen van IFG zijn:

- Bijdragen aan de maatschappelijke opgaven zoals genoemd in de RIS (Regionale Innovatie Strategie) en de NIA (Noordelijke Innovatie Agenda) en versterken van economische groei in Groningen middels een sterk en innovatief MKB, inclusief topsectoren (Energie, Agribusiness, Biobased economy, Healthy Ageing) en ICT;
- Samen met particuliere investeerders bijdragen aan een sluitende keten van financieringsmogelijkheden voor innovatieve MKB-bedrijven in Groningen;
- Stimuleren dat er zoveel mogelijk geld beschikbaar komt van andere (particuliere) financiers voor innovatieve MKB-bedrijven.

Daarbij is het streven om gedurende de investeringsperiode van 20 jaar:

- een revolverendheid te realiseren tussen de 90% en 100%;
- dat IFG investeert in ongeveer 12 doelfondsen;
- en dat vanuit deze fondsen voor circa € 100 miljoen geïnvesteerd zal worden in Groninger MKB bedrijven;
- en dat naar verwachting 320 structurele arbeidsplaatsen gecreëerd zullen worden.

6.1.2 Realisatie: wat hebben wij tot nu toe bereikt met IFG?

Figuur 1: Tijdlijn Investeringsfonds Groningen

2015

In het eerste jaar na lancering is de strategie uitgezet en zijn de eerste leads vanuit de netwerkcontacten binnen gehaald. Er is in de beginfase gebruik gemaakt van de ervaringen bij Participatie Maatschappij Oost (PPM Oost van Oost NV) en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij op het gebied van fonds-in-fonds investeringen. De ondersteunende organisatie is opgezet en de website is gelanceerd. De Raad van Commissarissen (RvC) en Investeringscommissie (IC) zijn benoemd.

2016

In de tweede helft van 2016 is in gezamenlijk overleg tussen de Provincie en IFG (Directie, Fondsmanager en RvC) besloten om een deel van het fondsvermogen (maximaal € 15 miljoen) in te zetten voor 'directe investeringen in acquisities', aangeduid als Acquisitiefonds Groningen (hierna: AFG). De voornaamste reden was dat IFG hiermee direct slagvaardig in de markt kon zijn. Tegelijk konden de fonds-in-fonds activiteiten verder worden ontwikkeld en de leads worden opgewerkt tot concrete proposities.

2017

In 2017 heeft IFG aan de toenemende vraag in de markt kunnen voldoen. Eind 2017 was er inmiddels geïnvesteerd in drie investeringsfondsen en één directe participatie. De pijplijn was ultimo 2017 zeer goed gevuld. IFG is in 2017 goed op gang gekomen.

2018

De lijn van 2017 is in 2018 doorgetrokken. Aan de portfolio zijn één fonds en één directe investering toegevoegd. Tot nu toe (stand begin december 2018) is in totaal bijna € 34 miljoen aan fondsmiddelen gecommiteerd (waarvan € 6,5 miljoen in een vergevorderd stadium van onderzoek), dit zijn dus middelen die door IFG en AFG zijn/zullen worden toegezegd als maximum bedrag om in fondsen/ondernemingen te storten. Hiervan is daadwerkelijk ruim € 8 miljoen geïnvesteerd in 13 bedrijven en dit heeft tot nu toe geleid tot 79 nieuwe directe arbeidsplaatsen.

Ook is een fondsaanvraag in onderzoek genomen en deze heeft een positief advies van de Investeringscommissie van IFG ontvangen welke door de Directie van IFG is overgenomen. De verwachting is dat dit fonds in het eerste of tweede kwartaal van 2019 wordt gelanceerd. Ook is nog een drietal directe aanvragen in onderzoek. Daarmee is het totale fondsvermogen van IFG nu bestemd. Grotendeels door commitment aan bestaande participaties en voor een deel gereserveerd voor één gefiatteerd fonds en een drietal proposities welke zich nog in de onderzoekfase vinden. Op dit moment worden er geen nieuwe aanvragen meer in behandeling genomen.

Onderstaand de portefeuille van doelfondsen waarin geïnvesteerd is/wordt.

Maatschappelijk rendement

Een groot deel van de investeringen die door de doelfondsen worden gedaan wordt aangewend om startups en scale-ups te financieren, die zich bezig houden met 'kenniswerk'. Een aanzienlijk deel van de gerealiseerde directe arbeidsplaatsen wordt dus ingevuld door HBO-ers en WO-ers en in mindere mate door MBO-ers. Maar ook vakkrachten hebben baat bij deze investeringen.

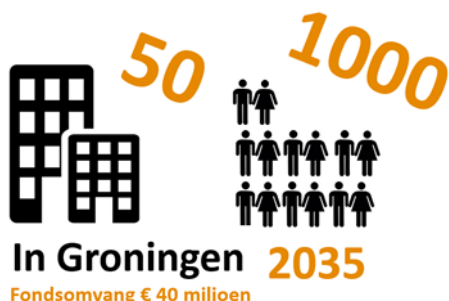
Aan prof. dr. J. van Dijk (RUG/Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse) is gevraagd welke indirecte werkgelegenheidseffecten optreden door de investeringen. Gezien het profiel van de investeringen stelt hij dat het aannemelijk is te veronderstellen dat er bovenop iedere directe arbeidsplaats ook één indirecte arbeidsplaats wordt gerealiseerd. In totaal zijn tot nu toe dus bijna 160 arbeidsplaatsen gecreëerd.

Financieel rendement

Omdat nog geen exits hebben plaatsgevonden valt hier feitelijk nog niets over te zeggen. Wel weten we dat de tot nu toe gecommiteerde middelen van IFG en AFG (€ 27,2 miljoen) hebben geleid tot een additionele (private) investeringen van € 134 miljoen (gezamenlijk optellend tot ruim € 161 miljoen). Dit is een multipliereffect van 4,93! De doelstelling is om een multipliereffect te realiseren van 2,5. Geconcludeerd kan worden dat deze dus ruimschoots wordt gehaald. Verder zijn er geen bedrijven waarin direct en indirect door IFG en AFG is geïnvesteerd die in de tussentijd gestopt of failliet gegaan zijn. Vanzelfsprekend geldt ook hier dat *'resultaten behaald in het verleden, geen garantie voor de toekomst zijn'*.

6.1.3 Prognose: wat denken wij te realiseren?

Op basis van de ervaringen tot nu toe en rekening houdend met de plannen die ten grondslag hebben gelegen aan de investeringsbeslissingen van IFG is het de verwachting dat met het initiële fondsvermogen van € 40 miljoen uiteindelijk in 50 Groninger bedrijven geïnvesteerd zal worden en dat dit zal leiden tot 1.000 directe nieuwe arbeidsplaatsen in 2035.

Figuur 2: Bij fondsomvang IFG van € 40 miljoen

6.2 Tijdelijk uitbreiden fondsvermogen IFG met € 20 miljoen

Met naar verwachting € 36,5 miljoen aan gecommitteerde middelen begin 2019 en rekening houdend met fondskosten de komende jaren is IFG aan het einde van haar investeringsmogelijkheden gekomen. De eerste opbrengsten uit zogenaamde 'exits' (verkoop van een participatie in een onderneming) worden pas over enkele jaren verwacht. Dit is logisch gezien de doorlooptijd van participaties tot aan financieel rendement. Tegelijk is de pijplijn nog gevuld met kansen, die aansluiten bij onze ambities en die daarbij mooie mogelijkheden bieden op realisatie van nog meer maatschappelijk (en ook financieel) rendement.

Zoals gezegd gaat het om het **tijdelijk** uitbreiden van het fondsvermogen met € 20 miljoen. Met tijdelijk wordt bedoeld dat de eerste € 20 miljoen aan te ontvangen opbrengsten uit exits voor IFG direct wordt uitgekeerd aan de Provincie, waarna de fondsomvang tot 2035 wordt gehandhaafd op de initiële € 40 miljoen. De verwachting is dat uiterlijk in het derde kwartaal van 2027 de gehele extra € 20 miljoen is terugbetaald aan de Provincie. Zonder de tijdelijke uitbreiding zouden deze middelen binnen het fonds beschikbaar blijven om wederom ingezet te worden. Immers IFG is een revolverend fonds

6.2.1 Prognose: wat denken we met de extra € 20 miljoen in zijn totaliteit te realiseren?

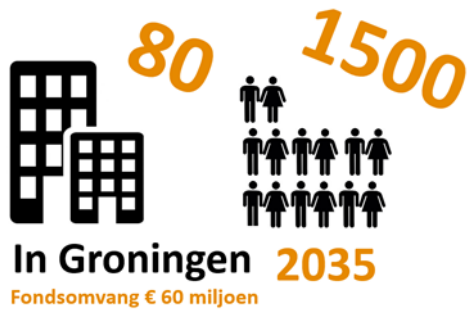
Na investering ontstaat er (op basis van de nu voorliggende belangstelling en aansluitend bij de provinciale wensen en speerpunten) de volgende portefeuille. De bovenste rij fondsen is tot stand gebracht met de huidige fondsomvang. De onderste rij wordt mogelijk door de extra kapitaalsinjectie van € 20 miljoen.

Figuur 3: Portefeuille overzicht bij € 60 miljoen fondsomvang

De verwachting is dat de extra investering van € 20 miljoen zal leiden tot een extra investering in 30 Groninger bedrijven en het creëren van 500 extra nieuwe directe arbeidsplaatsen in 2035.

Met het totale fondsvermogen van € 60 miljoen zal uiteindelijk geïnvesteerd kunnen worden in 80 Groninger bedrijven, en ontstaan 1.500 nieuwe directe arbeidsplaatsen in de periode tot en met 2035.

Figuur 4: Bij extra kapitaalsinjectie van € 20 miljoen

6.3 Conclusie

IFG is succesvol (voldoet immers ruimschoots aan de door ons gestelde doelstellingen), is op volle snelheid, heeft een plek verworven in de markt en heeft het initiële kapitaal sneller geëncmitteerd dan bij de oprichting verwacht. Er is behoefte aan het tot stand brengen van meer doelfondsen om de provinciale economische structuur verder te verstevigen en daarmee nog meer maatschappelijk rendement (lees: arbeidsplaatsen) te realiseren.

Omdat het momentum kansrijk is (concrete leads zijn aanwezig met zicht op extra maatschappelijk en financieel rendement) betekent dit dat sprake is van een zekere mate van urgentie. Immers bij het uitblijven van het benutten van investeringsmogelijkheden zullen geïnteresseerde marktpartijen (bijvoorbeeld private beleggingsfondsen) afhaken.

7. Voorstel

Wij stellen u voor het in ontwerp bij deze voordracht gevoegde besluit vast te stellen.

Groningen, 18 december 2018.

Gedeputeerde Staten van Groningen:

F.J. Paas , voorzitter.

H. Schrikkema , locosecretaris.

Behandeld door : F.H.C. Dijkstra
Telefoonnummer : 050 316 4953
e-mail : f.h.c.dijkstra@provinciegroningen.nl

Bijlagen bij de voordracht

Geen.

Provinciale Staten van Groningen:

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 18 december 2018, nr. 2018-086.229, ECP;

Gelet op:

- Voordracht 62/2014 betreffende het voornemen tot het oprichten van het revolverend fonds voor structuurversterkende Groninger MKB-bedrijven, het Investeringsfonds Groningen B.V.
- De evaluatie van Investeringsfonds Groningen

Besluiten:

1. Kennis te nemen van de evaluatie van Investeringsfonds Groningen.
2. In te stemmen met het tijdelijk uitbreiden van het fondsvermogen van Investeringsfonds Groningen met € 20 miljoen.
3. In te stemmen met de risicoafdekking door de komende jaren de Algemene Reserve, onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit, vanuit het krediet Provinciale Meefinanciering met maximaal € 4 miljoen te verhogen.
4. Vast te stellen de 4^e wijziging van de Begroting 2019, waarmee het krediet Provinciale Meefinanciering in 2019 t/m 2023 met jaarlijks € 500.000 en in 2024 en 2025 met jaarlijks € 750.000 wordt verlaagd, ten gunste van de Algemene Reserve, onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit.

Groningen,

Provinciale Staten voornoemd:

, voorzitter.

, griffier.

Bijlagen bij het besluit

4^e Wijziging van de Begroting 2019.

Bijlage: 4e Wijziging van de Begroting 2019

Programma (naam+nr.)	Product-groep (nummer)	L of B *)	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Programma 5, Economie, Provinciale Meefinanciering (600535)	6300	L	-€500.000	-€500.000	-€500.000	-€500.000	-€500.000	-€750.000	-€750.000
Programma 8, Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering (storting in, Algemene Reserve, onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit)	0800	L	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000	€ 750.000	€ 750.000
	Totaal Lasten		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Totaal Baten		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Totaal Saldo		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

*) L = Lasten; B = Baten.